

การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและการคุ้มครองผู้เอาประกันภัย
ของประเทศญี่ปุ่น

เรียบเรียงโดย

สมชาย ดำรงสุนทรชัย
ผู้จัดการกองทุนประกันชีวิต

ธันวาคม 2557

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นหนึ่งในประเทศแรกๆที่ได้สังเกตเห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองทุน เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันภัย โดยได้มีการจัดตั้งกองทุนประกันชีวิตและประกันวินาศภัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา ถึงแม้ว่าจะยังมีข้อวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ้างในเรื่อง ขอบเขต และบทบาทหน้าที่ของกองทุนที่จัดตั้งทั้งสองนี้ว่าควรจะครอบคลุมเรื่องใดบ้าง หรือในเรื่องขนาดของกองทุน รวมทั้งอัตราเรียกเก็บเงินสมทบเข้ากองทุนที่เหมาะสม เป็นต้น

กองทุนประกันชีวิตจึงใคร่ขอนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการของกองทุนประกันภัย ในต่างประเทศ โดยรายงานฉบับนี้ขอเสนอการศึกษาการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและการคุ้มครองผู้เอาประกันภัยของประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและเสนอแนะ เพื่อให้เป็นข้อมูลแก่คณะกรรมการบริหารกองทุนประกันชีวิตทั้งในการพิจารณาแก้ไขกฎระเบียบการหาแนวทางพัฒนาคุณภาพ และการปรับปรุงขอบเขตการให้ความคุ้มครอง เพื่อให้กองทุนประกันชีวิตเป็นองค์กรที่สามารถให้ความคุ้มครองและสร้างเสถียรภาพให้แก่อุตสาหกรรมประกันชีวิตได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี การศึกษาเรื่องการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและการคุ้มครองผู้เอาประกันภัย ของประเทศญี่ปุ่นนี้ กระทำโดยการค้นหาจากเอกสารที่ปรากฏในที่ต่างๆ จึงอาจจะขาดข้อมูลเชิงลึก รายละเอียดและประวัติศาสตร์การประกันภัยของฮ่องกงอยู่บ้าง จึงใคร่ขอคำแนะนำและข้อท้วงติง จากท่านผู้รู้หรือมีประสบการณ์ตรงในกรณีที่รายงานการศึกษานี้มีข้อบกพร่อง เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยและการคุ้มครองผู้เอาประกันภัยของประเทศญี่ปุ่น

การกำกับดูแล

ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจประกันภัย (The Insurance Business Act : IBA) นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นถือว่ามีอำนาจเป็นผู้ควบคุมการประกันในภาพรวม แต่ได้มอบหมายให้การออกไปอนุญาตและการยกเลิกใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยให้กับคณะกรรมการสำนักงานบริหารการเงินของรัฐบาลญี่ปุ่น (The Commissioner of the Financial Services Agency of the Japanese Government : FSA) และผู้อำนวยการสำนักงาน Local Finance Bureau (LFB) เป็นผู้ดำเนินการ

บริษัทในเครือ/สาขา

บริษัทประกันภัยจากต่างประเทศและบริษัทประกันภัยต่อสามารถขออนุญาตทำธุรกิจประกันภัยในประเทศญี่ปุ่นได้ โดยบริษัทได้รับใบอนุญาตจะต้องวางหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นเงินสดจำนวน 200 ล้านเยนกับสำนักงานรัฐบาล

ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ

บริษัทประกันภัย	ทุนจดทะเบียน 1 พันล้านเยน
บริษัทรับประกันภัยรายย่อย (Small amount and short-term insurance business: SASTI)	ทุนจดทะเบียน 10 ล้านเยน บวก หลักทรัพย์ ที่วางประกันไว้กับนายทะเบียน 10 ล้านเยน (หรือมากกว่า)
บริษัทประกันต่างประเทศ	หลักทรัพย์ที่วางประกันไว้กับนายทะเบียน 200 ล้านเยน
นายหน้าประกันภัย	หลักทรัพย์ค้ำประกัน 40 ล้านเยน

การดำรงเงินกองทุนตามระดับความเสี่ยง

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจประกันภัย (IBA) มีการคำนวณอัตราความสามารถในการชำระหนี้ ดังนี้

อัตราความสามารถในการชำระหนี้ (%) = จำนวนเงินรวมของความสามารถในการชำระหนี้ / (จำนวนเงินรวมของความเสี่ยงด้านต่างๆ * 1/2) * 100

จำนวนเงินรวมของความเสี่ยงด้านต่างๆจะถูกคำนวณโดยใช้สูตรที่แตกต่างกันสำหรับประกันชีวิตและประกันวินาศภัย โดยคำนึงถึงความผันผวนที่อาจเกิดขึ้นบัญชีหรือการเรียกร้องสิทธิตามกรมธรรม์ อัตราดอกเบี้ย การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงทางธุรกิจ ความเสี่ยงการรับประกันขั้นต่ำ และความเสี่ยงการเกิดภัยพิบัติ

อัตราความสามารถในการชำระหนี้ (Solvency margin ratio) :

- 200% หรือมากกว่า ถือว่าสภาพมั่นคง ไม่เสียหาย ไม่มีการแทรกแซงโดย FSA
- น้อยกว่า 200% แต่ไม่น้อยกว่า 100%

FSA จะออก "คำสั่งให้มีการแก้ไขปรับปรุง"

- น้อยกว่า 100% แต่ไม่น้อยกว่า 0%
FSA จะออกคำสั่งให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจ่ายค่าสินไหม การงดจ่ายเงินปันผล ให้ผู้ถือหุ้นและหรือผู้ถือกรรมธรรม์ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธุรกิจใหม่ หรือ ห้ามไม่ให้จ่ายโบนัสกรรมการ เป็นต้น
- น้อยกว่า 0%
FSA จะสั่งระงับการทำธุรกรรมบางส่วนหรือทั้งหมด

การคุ้มครองผู้เอาประกันภัย

ประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัย 2 หน่วยงาน คือ บริษัทคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต (กองทุนประกันชีวิตของประเทศญี่ปุ่น) และบริษัทคุ้มครองผู้เอาประกันวินาศภัย (กองทุนประกันวินาศภัยของประเทศญี่ปุ่น)

โดยจะให้ความคุ้มครองสูงสุดร้อยละ 90 ของสิทธิที่ผู้รับประกันภัยจะได้รับและอาจจะ

- ให้ความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับกรรมธรรม์ที่ถูกถ่ายโอน หรือการชำระเงินคืนตามสัญญาประกันในกรณีบริษัทประกันล้มละลาย
- รับช่วงการประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยของบริษัทประกันภัยที่ล้มละลาย
- รับซื้อสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันที่ล้มละลาย

สำหรับทุนในการดำเนินงานและเงินกองทุนนั้น กองทุนทั้ง 2 แห่ง ได้รับเงินจากการเรียกเก็บเงินสมทบจากบริษัทประกันที่เป็นสมาชิก

ความเป็นมาของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันภัย

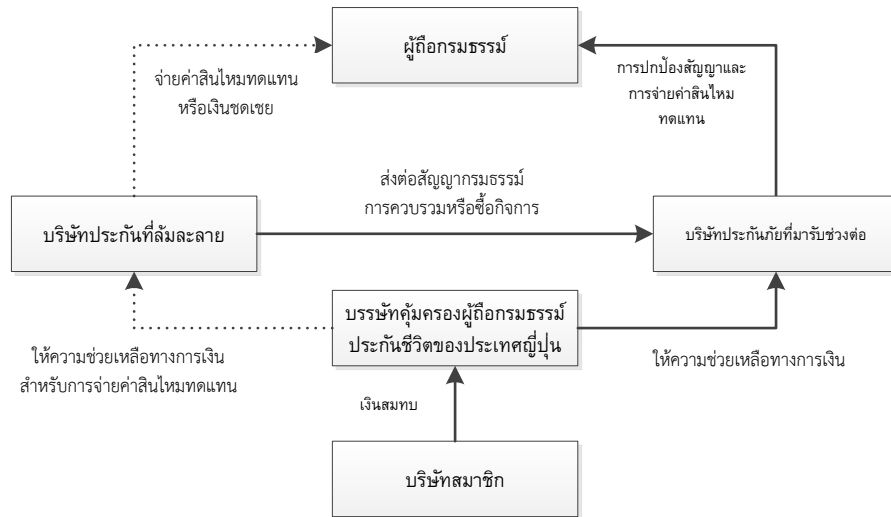
บริษัทคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตและผู้เอาประกันวินาศภัยของประเทศญี่ปุ่น (PPCJ) นั้น ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเตรียมการให้ความคุ้มครองแก่บรรดาผู้ถือกรรมธรรม์ในกรณีที่บริษัทประกันประสบกับปัญหาไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยบริษัทประกันชีวิตทุกแห่งที่มีการดำเนินการในประเทศญี่ปุ่นจะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิก

ภารกิจของ PPCJ คือ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินเมื่อกรรมธรรม์ได้ถูกถ่ายโอนจากบริษัทประกันภัยที่ล้มละลาย หรือเมื่อจำเป็นต้องมีการเรียกร้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน เป็นระบบความช่วยเหลือ 2 ทาง คือ เพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือกรรมธรรม์ของบริษัทประกันชีวิต และบริษัทที่ประสบปัญหา

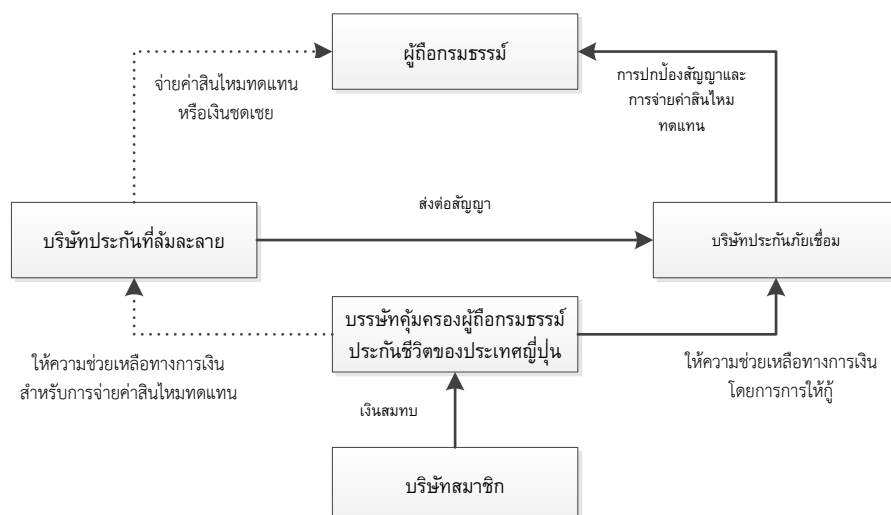
นอกจากนี้ PPCJ ทำหน้าที่ในนามของผู้ถือกรรมธรรม์ในขั้นตอนการฟื้นฟูกิจการของบริษัทประกันภัยที่ล้มละลาย ซึ่งรวมถึงการดำเนินการทั้งปวง เช่น การออกเสียงลงคะแนนโดยการรับมอบฉันทะในการประชุมผู้มีส่วนได้เสียในการหารือเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการปรับโครงสร้าง โดยคณะกรรมการปรับโครงสร้างองค์กร

รูปแบบการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เอาประกันภัย

- a) ในกรณีที่บริษัทที่มารับช่วงต่อ รับโอนสัญญาประกันของบริษัทประกันภัยที่ล้มละลาย
- จัดหาความช่วยเหลือทางการเงินให้แก่บริษัทประกันภัยที่มารับช่วงต่อ ซึ่งสัญญากรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทที่ล้มละลายจะถูกโอนย้ายไป

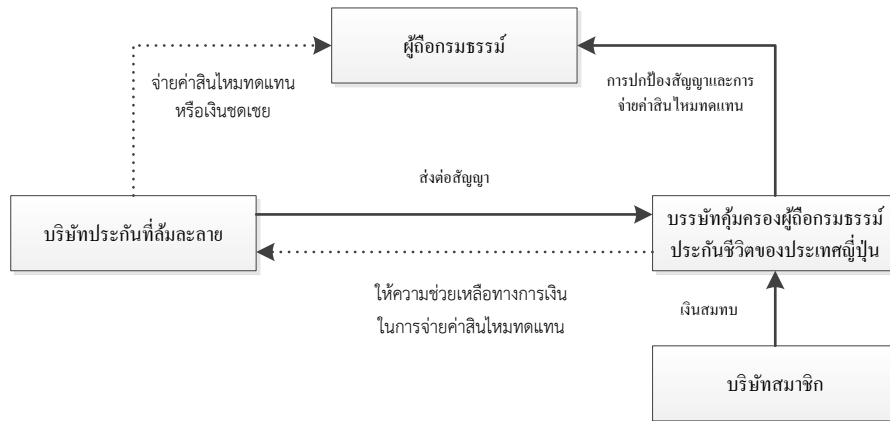

- b) ในกรณีที่ไม่สามารถรวบรวมกิจการ หรือไม่มีผู้ประสงค์จะเข้าซื้อกิจการ
- โอนสัญญากรมธรรม์ประกันภัยของบริษัทที่ล้มละลายไปยัง “บริษัทประกันภัยเชื่อม (bridge-insurance company)” ซึ่งได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจาก PPCJ

c) ในกรณีที่ PPCJ เข้ารับโอนกรรมกรรม

- บริษัทผู้คุ้มครองผู้เอาประกันภัยจะเข้ามาดำเนินการกับสัญญากรรมกรรมต่างๆ
ของบริษัทประกันภัยที่ล้มละลาย

บรรณานุกรม

- Insurance regulation in Japan, Ten things to know, Norton Rose Fulbright, March 2014
<http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/106438/insurance-regulation-in-japan>
- LIAJ, Business in Japan 2009/2010